

Ez csak akkor lesz lehetséges, ha a vállalatok és szövetkezetek számára biztosítva lesz a művelési ágak szabad megválasztása, s az ár- és szabályozórendszer — beleértve a kedvezőtlen adottságú üzemek támogatási rendszerét is — megfelel ezeknek a kívánalmaknak, azaz továbbfejlesztésük során ezek az elvek érvényesülnek. Az állami irányítás szándéka, hogy ez érvényesítésre kerüljön.

Nem kívánom részletesen elemezni, hogy a különböző vágásfordulójú fafajok milyen megítélés alá esnek ilyen szempontból. Alapelvnek szükséges azonban tekinteni, hogy az új erdők létesítése a termőhelynek valóban megfelelő fafajokkal történjen. Azok közül azonban mindenképpen azt kell választani, amely ökonomiai szempontból a leggyorsabb megtérülést ígéri. S itt adott esetben nem csupán a fahozammal, hanem egyes faféleségek, egyéb — nem elhanyagolható — népgazdasági hasznával is számolni kell. Pl. az akácnál a mézhozammal stb. Úgy vélem, ebben a „versenyben” a rövid vágásfordulójú fafajok, a nemesített — jobb hozamot ígérő — ültetési anyagok is jelentős szerephez jutnak. A mintegy 30 ezer ha — elsődlegesen környezetvédelmi célú — erdőtelepítés és fásítás létesítése során viszont ezt a fő szempontot kell következetesen érvényesíteni.

A program jelentős ráfordítást igényel, s nem ismeretlen önök előtt, hogy az állami pénzeszközök mennyisége rendkívül korlátozott. Az erdőtelepítés és fásítás finanszírozásában — ennek ellenére — továbbra is alapvető szerepe lesz az állami forrásoknak, de szükség van arra, hogy azok egyéb forrásokkal is kiegészüljenek. Számításba vettük a magánérének úgy a program finanszírozásába, mint annak tevőleges megvalósításába történő bevonását is. A lakosságot elsősorban a gyors növekedésű faállományok létesítésében kívánjuk érdekeltté tenni. Az ezzel kapcsolatos jogi szabályozások kimunkálás alatt állnak, s a folyamatban levő tulajdonosi reformmal összehangoltan, reméljük, jó segítséget nyújtanak az előirányzatok sikeres megvalósításához.

Az erdőterület növelése fontos célkitűzés, nemzeti és nemzetközi szempontból is. Ahogy faellátásunkban több ország (kontinens) fáit vesznek részt, úgy hazai erdőink fatermése, környezetvédelmi szerepe hazánk határait meghaladóan is fontos. A világon ma összességében az erdőterületek csökkenése a jellemző. Ennek a tendenciának a megállítása nemzetközileg is fontos. Szerencsére Európa ma már kivétel ez alól a tendencia alól. S öröm, hogy hazánk élenjár abban, hogy évszázadokkal korábbi erdőterületek újbóli erdősítésével segítse faellátásunk, környezetvédelmünk, közérzetünk jobbitását.

AZ AKÁC ÉS NYÁR IPARIFA-VÁLASZTÉKOK HASZNOSÍTÁSA

DESSEWFFY IMRE

Az akác- és nyárananyagok hasznosításának magyarországi fontossága megítéléséhez szükséges először is az e fafajok által képviselt:

- erdőterületi arányt,
- az országos fakitermelés mennyiségéből való részesedést,
- a kitermelésre került faanyag választékmegosztását

megismerni, illetve felidézni.

Akác- és nyárerdők területi aránya

(1987. XII. 31.)

AKÁC	mag	101 235 ha	6,6 ⁰ / ₀	18,3 ⁰ / ₀
	sarj	178 775 ha	11,7 ⁰ / ₀	
NYÁR	hazai	37 089 ha	2,4 ⁰ / ₀	9,8 ⁰ / ₀
	nemes	113 216 ha	7,4 ⁰ / ₀	
Faállománnyal borított összes		1 526 395 ha		

A táblázatban foglalt adatok tanúsága szerint tehát a faállománnyal borított terület csaknem egyharmada (28,1⁰/₀) a nyár- és akác terület.

Akác- és nyárkitermelés mennyisége

(1987)

A K Á C		2 007 314	24,5 ⁰ / ₀
N Y Á R	hazai	255 939	3,1 ⁰ / ₀
	nemes	1 324 709	16,2 ⁰ / ₀
ÖSSZES:		3 587 962 m ³	43,8 ⁰ / ₀
MINDÖSSZESEN:		8 194 000 m ³	100 ⁰ / ₀

Az adatokból látható, hogy a fakitermelés mennyiségi részesedése (43,8⁰/₀) jelentősen meghaladja a területi arányt, közlelti a fele részt. Különösen figyelmet érdemel a *nemesnyár*, ahol a területi részesedés csak 7,4⁰/₀, a fakitermelésből a részarány viszont 16,2⁰/₀.

Akác- és nyárkitermelés választékmegoszlása

(1987)

M. e. ⁰/₀

	A K Á C		N Y Á R	
Lemezipari rönk	0,2	<i>Mechanikai</i>	1,3	<i>Mechanikai</i>
Fűrészipari rönk	11,5	<i>feldolgozásra</i>	38,2	<i>feldolgozásra</i>
Egyéb faipari alapanyag	6,9	18,6	15,9	55,4
Bányászati anyag	3,3	<i>Rostfa</i>	0,1	<i>Rostfa</i>
Papírfa	1,3	<i>jellegetű</i>	18,4	<i>jellegetű</i>
Rostfa	1,9	14,9	10,7	36,0
Egyéb ipari fa	0,7		6,1	
Ipari apríték	7,7		0,7	
Összes ipari fa		33,5		91,4
Tüzelési célú		66,5		8,6

Ha a fő felhasználási területek arányát vizsgáljuk, a *mechanikai feldolgozás* és a *rostfa jellegű* hasznosítás aránya az akácnál jelentősen elmarad, a nyárnál messze meghaladja az országos arányt (mechanikai feldolgozás 30,0%, rostfa jellegű 25,9%). Első közelítésben megnyugtató, hogy az akácnál — ahol erre természetes tulajdonságai adottak — magas a tüzelési célú felhasználás, és fordított a helyzet a nyárnál. A vizsgálódás értelmes célja mégis megmarad, milyen lehetőségek vannak:

- az akácanyagok célszerűbb, jövedelmezőbb ipari célú hasznosítására,
- a nyáranyagok magasabb értékű termék előállítására történő felhasználására.

Az akác- és nyáranyagok jobb hasznosítását célzó — részben irányító szerveknél, részben gazdálkodóknál, részben a kutatás-fejlesztés területén végzett — négy évtizedes munka ismertetése és értékelése önmagában kitöltene egy ülőszak anyagát. Címzavakban felsorolva, a jelentősebbek:

- az erdőgazdasági fagyártmány-termelésnél az akác jelentős aránya,
- a csomagoló-tároló fatermékek alapanyagaként nyár bővülő mértékű alkalmazása,
- a legcélszerűbb szárítási paraméterek meghatározása mindkét fafajnál,
- az akác hőkezeléssel történő nemesítése,
- ragasztási paraméterek meghatározása, s ennek alapján a hossztolás, tömbösítés megvalósítása,
- a farostlemez- és forgácslapgyártási alkalmassági és alkalmazási vizsgálatok,
- a különböző nyárfajták rétegeltlemez-, furnér-, illetve fenyőhelyettesítő termékként való felhasználhatóságának vizsgálatai.

A felsorolt munkákat a szakma jeles szakirói javarészből feldolgozták és közreadták (Keresztesi B., Erdélyi Gy., Molnár S., Osztrogonác J., Babos K., Zoller V.). Ezekből világosan rajzolódik ki, hogy az akác- és nyáranyagok kiemelt figyelmet érdemelnek hazánkban, fontos fejlesztési cél minél célszerűbb hasznosításuk elérése. Az elmúlt időszak eredményei, tapasztalatai, valamint az erdőgazdálkodási tevékenységre vonatkozó prognózisok alapján a következő irányokat célszerű tevékenységünkben orientálónak tekinteni:

Az akácnál

- a jövedelmezőbb — ipari célú — hasznosítást a kedvezőbb *faminőség*, *alaki tulajdonság* és *méreti jellemzők* alapozhatják meg elsősorban. Ezt hosszabb távon minden bizonnyal az eredet szerinti megoszlás javítása, a nemesített fajták termelésbevételének szélesítése, valamint a választékolási munka ipari feldolgozási szemléletű gyakorlatának terjedése szolgálhatja.
- Az akác faanyag kedvező természetes tulajdonságai (tartósság, szilárdság) a feldolgozási feltételek megteremtése esetén széles teret biztosítanak mind belföldön, mind külföldön, magas értékű szerkezeti és díszítő célú fatermékek előállítására. A lehetőségek széles skálájának felsorolása mellőzésével feltétlenül utalni kell a *tömbösítés* technológiai szempontból egyértelműen megoldott voltára.

— A jövedelmezőbb hasznosítás feltétlenül összefügg a termékek *árszínvo-*
nalával. A termékfejlesztési munka biztosít elmozdulást a korábbi gya-
korlathoz képest. Gyakorlat volt ugyanis, hogy a hagyományosan alkal-
mazott (elsősorban tölgy, bükk fajok) termékeihez képest (jellemzően
például a parketta esetében) alacsonyabban állapították meg az akác-
termék árát. Ezt a gyakorlatot az alkalmazás szélesítésére való ösztönzés
szándéka ugyan alátámasztotta, de sem a feldolgozás feltételei (alacso-
nyabb fajlagos kihozatal, nehezebb megmunkálás), sem a használati ér-
ték eltérő volta nem indokolta.

A nyáranyagnál

- a nemesítési eredmények ipari alkalmazási feltételekkel történő folya-
matos egybevetése. Az eddig tapasztalt nagymértékű tulajdonságteltéré-
sek miatt (pl. 'I—214' szerkezeti célra való alkalmatlansága) mérlegelni
kellene, hogy egyáltalán megvalósítható-e a gyakorlatban a kitermeléskor
és felhasználásnál a *fajtaazonosság* biztosítása.
- Elsősorban a csomagoló-tároló fatermékeknel az elért magas felhaszná-
lási szint megtartása.
- Az alapanyag-lehetőségek határán belül a fatermékek, illetve a rétegelt-
lemez termékek arányának növelése.

Végezetül a nyárhasznosítás kérdésével összefüggésben szeretném megem-
líteni, hogy a fakitermelési prognózisok ebből a fajokból nem jeleznek ér-
demi mennyiségi növekedést. Téves tehát arra gondolni, hogy a nyárral való
fenyőhelyettesítés további műszaki-gazdasági lehetőségeinek feltárása látványos
fenyőigénycsökkenést eredményezhetne. Ugyancsak megalapozatlan előzőből
következően a cellulózpapír-termelés szerkezetmódosító fejlődését nyár**bázison**
elképzelni. Erre elsősorban az erdei- és feketefenyő rostfatermelésnek a prog-
nózisokban jelzett látványos és dinamikus lehetőségének kihasználása adhat
reális alapot.

FAÜLTETÉS AZ MTA ELŐTT, A 200 ÉVES AKÁC EMLÉKFA MELLETT

DR. KIRÁLYI ERNŐ

Az emberi lét értelmét az alkotás öröme határozza meg. Az alkotás indiká-
tora és éltetője a természet és a szerelem. Ami e kettőt ötvözni képes, az tu-
domány; magasztos, még ismeretlen „istenek” ismertté, földiekkal játszó égi
tünemény holnapból tegnappá tevője. Művelője tudós, erdész vagy költő, egyre
megy. A jövőbe látás ismeretében szól hozzánk a költő, *Vörösmarty Mihály*:

*Szerelmedért
Fa lennék bérc tetején
Felölténém zöld lombozatját,
Eltűrném villám s vész haragját,
Mehalnék minden év telén
Szerelmedért.*